

Najbolj učinkovite metode za preprečevanje škod po velikih zvereh v kmetijstvu

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) in Ministrstvo za naravne vire in prostor (MNVP) že več kot petnajst let tesno sodelujeta z rejci drobnice, čebelarji in drugimi kmetovalci pri zaščiti njihovega premoženja pred napadi medveda in volka. V zadnjih letih je z razdeljevanjem zaščitnih ukrepov pričela tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS). Rezultati kažejo, da so se kot najučinkovitejše izkazale visoke elektromreže.

Zavod za gozdove Slovenije je pripravil analizo aktivnosti za preprečevanje škod po velikih zvereh v kmetijstvu v zadnjih 15 letih. Ugotovitve kažejo, da so najbolj učinkovit ukrep za preprečevanje škod po velikih zvereh visoke elektromreže višine vsaj 145 cm, saj 89 % rejcev drobnice in 98 % čebelarjev po vzpostavitvi varovanja znotraj teh

ograd ni utrpelo nobenega škodnega dogodka. V redkih primerih, ko je do škode prišlo, je bil vzrok večinoma v nepravilni uporabi zaščitnih sredstev – predvsem v prenizki ali odsotni električni napetosti oziroma v pomanjkljivem vzdrževanju.

Analiza je pokazala, da se škodni dogodki po medvedu najpogosteje zgodijo na farmskem pletivu (t. i. farmer mreži) z nadgrajeno električno žico, po volku pa na večžičnih elektroograjah. Celotna analiza je dostopna v novem Poročilu o aktivnostih za preprečevanje škod po velikih zvereh v kmetijstvu v Republiki Sloveniji (2010–2024), ki so ga pripravili v okviru projekta LIFE Wild Wolf.

Slika 1: Pregled uporabe visoke elektromreže (foto: T. Berce)

Tudi sicer ZGS redno sodeluje z rejci pašnih živali, jim svetuje pri vzpostavitvi zaščitnih ukrepov in izvaja letne preglede, da se zagotovi pravilna uporaba ukrepov. Poleg tega od leta 2015 deluje sistem hitre pomoči oškodovancem z interventnimi kompleti visokih elektromrež, ki jih financira oziroma sofinancira tudi MNVP. Ti se uporabijo neposredno po škodnem dogodku, da se prepreči nadaljnja škoda, in služijo kot začasna zaščita do zagotovitve trajnejše primerne zaščite. Tako so na terenu pomagali interventno zaščititi premoženje že 93 uporabnikom.

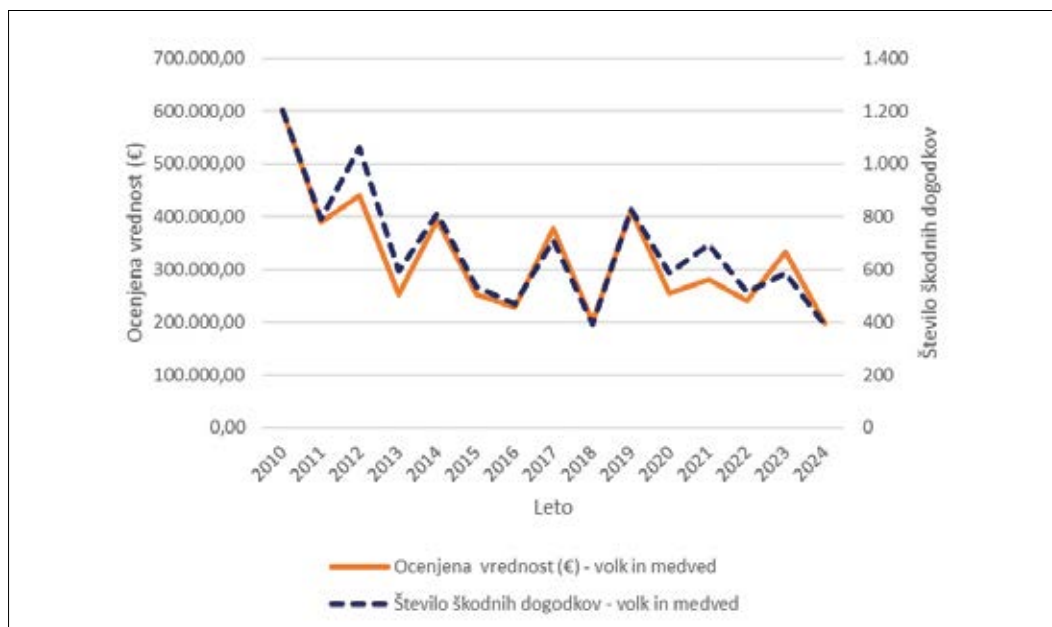
Rejec drobnice Simon Godec iz Bača pri Knežaku visoke elektromreže uporablja že sedmo leto. Najbolj ga je prepričala njihova zanesljivost. »Ob obori iz visokih elektromrež že vsa leta opazujem sledi medveda, volka in šakala, posnela jih je tudi avtomatska kamera. Kljub rednim obiskom plenilcev so živali na varnem, kar je zame najpomembnejše.«

»S tovrstnimi ukrepi želimo v prvi vrsti nuditi tehnično pomoč rejcem in čebelarjem pri zaščiti njihovega premoženja. Od leta 2011 smo vzpo-

stavili sodelovanje z več kot 250 kmetijami, ki so izboljšale varovanje svojih živali bodisi z visokimi elektromrežami bodisi s pomočjo pastirskih psov. V projektu Varna paša pa želimo znanje in izkušnje s terena prenesti v sistem kmetijskih subvencij in podpor na ravni države,« je pojasnil Tomaž Berce, koordinator projekta LIFE Varna paša.

Obstoječi nabor ukrepov za zaščito živali in način njihovega izvajanja ni vedno primeren, predvsem na zahtevnejših območjih alpskih pašnikov. Zato si v projektu LIFE Varna paša skupaj z rejci prizadevamo za iskanje možnih ukrepov za varovanje pašnih živali v visokogorju. V primeru konfliktnih osebkov velikih zveri pa so kljub vsem ukrepom in razvoju ukrepi poseganja v populacijo tudi nujni. ZGS pri tem opravi skupaj z ZRSVN temeljito strokovno presojo tistih kriterijev po habitatni direktivi.

Velike zveri imajo pomembno vlogo v našem naravnem okolju, a lahko povzročijo konflikte s človekovimi dejavnostmi. Ključ do soobstoja so učinkoviti zaščitni ukrepi, njihova pravilna

Graf 1: Ocenjena vrednost škod in število škodnih dogodkov po volku in medvedu po vrhu v letu 2010 v naslednjih letih upadala. Nekoliko višje vrednosti v letu 2019 so zaradi vzpostavitve tropov volkov v predalpskem in alpskem prostoru. K upadu števila škodnih primerov močno pripomore aktivna pomoč rejcem in izvedba ustrezne zaščite s strani ZGS, MNVP in KGZS ter podpora iz Ministrstva za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (MKGP).

TRENTNO RAZPOLOŽLJIVE POMOČI ZA REJCE:

- **Sofinanciranje MNVP:** rejci, čebelarji in drugi, ki so jim velike zveri že povzročile škodo na premoženju, lahko ministrstvo zaprosijo za izvedbo ustreznih ukrepov. Sofinancira se 80 % vrednosti opreme za visoke elektromreže (višine vsaj 145 cm) in pripadajočo opremo.
- **Pomoč v okviru projektov:** podpora tudi rejcem in čebelarjem, ki škode še niso utrpeli; informacije na info@varna-pasa.si.
- **Sofinanciranje pastirskih psov v okviru projektov:** v sodelovanju z izkušenimi vzreditelji delovnih linij različnih pasem; informacije prav tako na info@varna-pasa.si.
- **Subvencije KOPOP v okviru MKGP: ZVE - Operacija BK.12 Sobivanje z velikimi zvermi.** Več informacij na spletni strani Skupne kmetijske politike.

Več informacij o zaščitnih ukrepih in možnostih sofinanciranja je na voljo na spletni strani www.varna-pasa.si ter na spletni strani MNVP.

uporaba in hitro ukrepanje ob škodnem dogodku. Pomemben ukrep je tudi poseganje v populacijo, pri čemer ZGS skupaj z Zavodom za varstvo narave opravi temeljito strokovno presojo kriterijev po habitatni direktivi. Vsi deležniki bodo tudi v prihodnje nadaljevali z izvajanjem ukrepov, ki omogočajo ohranjanje narave ob hkratnem varovanju premoženja ljudi.

Tomaž BERCE, Rok ČERNE,
Nika MOHORIČ in Maja SEVER
Zavod za gozdove Slovenije
Foto: arhiv ZGS

Slika 2: Varovanje drobnice z visoko elektromrežo in pastirskim psom (foto: N. Mohorič)